

Bakalářská práce Pavla Bělehrádka s názvem Cesta k uzdravení: Etnografie alternativní medicíny v ČR čítá celkem deset hlavních kapitol, včetně uvodu, závěru a použité literatury. Text se rozkládá na čtyřiceti stranách. Práce splňuje formální požadavky na tento typ textu kladené.

Ve své bakalářské práci se autor věnuje tak zvané alternativní medicíně. Předkládané poznání vytváří na základě terénního výzkumu mezi lidmi praktikujícími alternativní formy léčby. Jelikož i on sám využívá některé z praktik stojících mimo “evidence based” přístupy soudobé biomedicíny, vlastní zkušenost autora se stává jedním ze zdrojů jeho poznání. Takto konstruovaná data promýšlí prostřednictvím konceptů governmentality a moci Michaela Foucaulta.

Tématem patří předložená práce do antropologické specializace “medical anthropology”. Autor ovšem na rozsáhlou debatu v rámci této oborové specializace nenavazuje a seznam použité literatury dává tušit, že není s aktuálním poznáním v rámci oboru seznámen. Předkládané závěry tak mohou působit povrchně a nedomyšleně. Například koncept “zdraví”, centrální pro výzkumné téma, je přijímán jako objektivní či neutrální, bez náznaku kritického přístupu k pestrosti jeho významů a politik, jež tyto významy vytváří.

Přestože jsem autorovi doporučil využít myšlení Micheela Foucaulta a jako vhodnou inspiraci, jak s jeho koncepty pracovat, nabídl knihu Nikolase Rose, v předložené práci nedokázal doporučenou teorii využít uspokojujícím způsobem. Krátké seznámení s užitými koncepty, které autor nabízí svému čtenáři, považuji za nedostatečné a zejména v případě governmentality nesvědčí o správném pochopení. Popis konceptu technologií nemá s významy, které svým konceptům vkládal sám Foucault, mnoho společného.

Autor uvádí, že klíčová část předloženého výzkumu vychází z vlastní zkušenosti a sebereflexe (18). Smyslem sebereflexe, jak vysvětluje například Pierre Bourdieu ve své přednášce o “zúčastněné objektivaci”, je namířit veškeré nástroje, které máme k dispozici pro výzkum “druhých”, vůči sobě samým tak, abychom dokázali odhalit technologie ovládající naše postoje a jednání. V práci se objevují věty jako: “Lidé o své zdraví pečují mnohem více, než tomu bylo v minulosti”. Nejen, že je takové tvrzení až příliš problematické, ale jelikož chybí zdroj, čtenář se může domnívat, že autor není dostatečně kritický k dynamikám ideologie, která ho obklopuje. Jestliže však analyzuje svůj výzkum prostřednictvím foucaultovských technologií a pokud je úkolem antropologa odkrývat

ruptury mezi tím, jak se věci jeví a skutečnou praxí, potom je třeba vznést pochyby nad tím, nakolik je on sám uvězněn v mlze ideologické slepoty a zda takto zatížená pozice umožňuje ony ruptury vůbec vnímat.

Tvrzení, že “lidé zabývající se alternativní medicínou neubírají úspěchy té oficiální” je jedním z příkladů nedostatečně kritického odstupu, ale také nepodložených a od skutečnosti vzdálených tvrzení, které předloženému textu nesvědčí.

Přepis rozhovoru, který tvoří celou sedmou kapitolu bez sebemenší snahy o analýzu, nemá v hlavní části textu své místo. Pokud měl student důvod podělit se o něj se čtenářem, potom mohl být zařazen jako příloha.

V části, kde autor představuje historický vývoj alternativní medicíny v Československu, uvádí výzkum psychotroniky a přenosu energie realizovaný v 70. a 80. letech jako počátek institucionalizovaného přístupu k alternativní medicíně. Nejen, že chybí zdroj, ze kterého čerpal, ale předložený výzkum nereprezentuje začátky. Přitom například již o dekádu dříve přichází čeští vědci se světově významnými poznatky na poli lékařského kanabisu a třeba využívání psychotropních látek a holotropních stavů, jejichž výzkum započal již v letech padesátých, představovalo světový unikát.

Závěrečná tvrzení: “Důvodem, proč se stále více lidí vrací k tomuto [alternativnímu] způsobu léčby je fakt, že jim nevyhovuje současný stav vědecké medicíny” nebo “Lidé spíše vyhledávají produkty založené na bázi přírody, nikoliv na chemii” jsou nedostatečná. Pokud ještě nedávno právě “chemické produkty” představovaly vrchol technologického pokroku, zatímco ty “přírodní” byly považovány za primitivní a zpátečnické, potom je třeba ptát se proč. Pochopení společenských zvrátů ve druhé polovině dvacátého století a zejména změny, kterým byla společnost vystavena po krizi sedmdesátých let, jež vedli k posunům subjektivity jednotlivce, mohlo autorovi v jeho úsilí pomoci.

Pozitivně naopak hodnotím čtivou formu reprezentace a snahu o propojení teorie s praxí formou narativního vyprávění.

Na základě výše napsaného doporučuji předloženou práci k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou 2.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'T. Ryška', written in a cursive style.

Tomáš Ryška, Ph.D.

V Brně dne 17. srpna 2015